

COMPLIANCE MET GOUDEN RANDJE

Naleven beter geborgd met ISO 19600

Voldoen aan wet- en regelgeving is een randvoorwaarde voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. Compliance management is geen sinecure. De wettelijke eisen zijn talrijk. Het bevoegd gezag is kritisch. ISO 19600 biedt een helpende hand. In mei verscheen de Nederlandse versie.

PIETER VAN DEN BRAND

Ons land is rijk aan wetten en regels. Bedrijven hebben er een flinke kluit aan te achterhalen waar ze allemaal aan moeten voldoen, van Europese verordeningen en de wetgeving uit Den Haag tot NEN-normen en pseudowetgeving, zoals de veiligheidsrichtlijnen PGS met hun honderden voorschriften. De volgende kluit is aan te tonen dat al die regelgeving goed wordt nageleefd en er acties en procedures zijn ingevoerd om dat te garanderen. Compliance management, voor ingewijden. “Vanwege de veelheid aan ‘harde en zachte’ regelgeving wordt het voor een bedrijf steeds lastiger compliance te organiseren”, zegt Dick Hortensius van NEN. De senior-adviseur managementsystemen is secretaris van de landelijke normcommissie Compliance Management die de Nederlandse inbreng bij de ontwikkeling van ISO 19600 heeft verzorgd. Deze wereldwijde richtlijn, die eind 2014 is verschenen, moet de gewenste handvatten en verdieping bieden

om compliance beter in te kunnen vullen. In mei zag de Nederlandse vertaling het levenslicht. “Met ISO 19600 kunnen bedrijven goed aangeven hoe ze de verantwoordelijkheden rond compliance hebben ingevuld: wat is de taak van het management, hoe is die van de overige medewerkers? Belangrijk is dat ze ook kunnen laten zien welke acties ze nemen als het bedrijf een wettelijke eis dreigt te overschrijden.” De nieuwe richtlijn gaat bedrijven niet alleen helpen met het borgen van de naleving van wet- en regelgeving, maar ook met het borgen van allerlei andere eisen waaraan een bedrijf moet voldoen. “Voor een bedrijf kan het net zo belangrijk zijn wettelijke eisen goed na te leven als ‘zelf opgelegde’ eisen vanuit stakeholders of de branche.” ISO 19600 is niet certificeerbaar. Het is dus geen richtlijn die bedrijven in een mooi lijstje bij de receptie op kunnen hangen of op hun briefpapier kunnen zetten. Het is ook geen nadeel dat het om een richtlijn gaat, benadrukt Hortensius. “Een norm gaat altijd over

Twence wordt inmiddels gecontroleerd op de mate waarin het naleven van wetten en voorschriften intern is geborgd.

Chemieconcern SABIC.

minimumeisen, hoe ambitieus die ook voor een bedrijf mogen zijn. Een richtlijn daagt bedrijven uit de lat steeds hoger te leggen. Dat is onze opzet: bedrijven een instrument geven het zo goed mogelijk te doen op het gebied van compliance.”

Gedrag

De normcommissie werkt aan een nationaal addendum in de vorm van een praktijkrichtlijn voor sturing van cultuur en gedrag binnen een organisatie, een wezenlijk onderdeel van compliance. Het is een feit dat medewerkers ondanks alle goede bedoelingen verkeerd gedrag kunnen vertonen. Hoogleraar Muel Kaptein van de Erasmusuniversiteit heeft acht kwaliteiten in kaart gebracht, die dit kunnen voorkomen, zoals voorbeeldgedrag en helderheid van procedures. “Op basis daarvan willen we vanuit ISO 19600 de *tips & tricks* aanreiken om bewust met deze factoren om te gaan. Gedrag van medewerkers op alle niveaus is bepalend voor de compliance-prestatie van een organisatie”, zegt Hortensius.

De nieuwe generatie ISO-managementsysteemnormen voor kwaliteit (9001) en milieu (14001) die in september 2015 verschijnt, heeft een ‘plug-in’-structuur. Het voordeel van ISO 19600 is dat bedrijven compliance management straks makkelijk kunnen integreren met hun structuur van ISO-managementsystemen en volgend jaar met ISO 45001, het nieuwe arbomanagementsysteem (opvolger van OHSAS). Voor de chemie is er ook nog de ACC RC14001 (Responsible Care®), naast de NTA 8620 voor het opzetten van een veiligheidsbeheersysteem bij BRZO-bedrijven. ISO 19600 biedt een extra stekker in de contactdoos van al deze managementsystemen en is zo in de volle breedte waardevol, stelt René Dijkmans, Senior Manager Environment voor de dertien Europese sites van chemie-

concern SABIC. “Compliance speelt niet alleen bij milieu, maar ook bij arbo en procesveiligheid. Ik schat dat onze sites al voor zo’n 95 procent aan alle details van ISO 19600 voldoen. We kijken continu naar mogelijkheden om compliance management te verbeteren en zullen ook bezien hoe implementatie van deze laatste procenten ons verder helpt.”

Dat de ISO-richtlijn niet certificeerbaar is, ervaart Dijkmans niet als een nadeel. “ISO 19600 biedt een vorm van zelfregulering. Compliance is essentieel. Niet alleen wil je als bedrijf laten zien dat je wet- en regelgeving naleeft, maar je wilt ook vertrouwen wekken bij de overheid, het publiek en andere stakeholders. Voor bedrijven die serieus met dit thema bezig zijn, maakt het compliance met een gouden randje mogelijk. Je doet dit niet voor het diploma aan de muur, maar omdat je erin gelooft.”

Toezichtslasten

Ook voor de overheid is compliance belangrijk. “Er zijn in ons land veel klachten en twijfels bij toezichthouders over de kwaliteit van compliance management bij ISO-gecertificeerde bedrijven”, vertelt Hortensius van NEN. “Een bedrijf dat systemen en procedures in huis heeft om compliance te borgen zal op meer vertrouwen rekenen bij de overheid, die de toezichtslasten kan verminderen.” De overheid is niet vertegenwoordigd in de normcommissie. Wel is er met een aantal toezichthouders in een klankbordgroep van gedachten gewisseld en heeft de commissie haar voordeel gedaan met verbetervoorstellen die de overheidsvertegenwoordigers bij de ontwikkeling van de richtlijn maakten. Bovendien zit inspecteur-generaal Jenny Thunnissen van de Inspectie Leefomgeving en Transport in het Comité van Aanbeveling voor ISO 19600. ‘Toezichthouders worden altijd blij als bedrijven die onder toezicht staan zelf initiatieven nemen in de naleving’, zegt Thunnissen op de website van NEN. De normcommissie werkt aan een self-assessmentmodel voor bedrijven, juist vanwege de aandacht van het bevoegd gezag. Hortensius: “ISO 19600 biedt als richtlijn immers slechts een referentiekader, geen toetsingskader. Bedrijven kunnen straks aan hun toezichthouder duidelijk maken hoe ver ze met hun compliance management zijn.”

Afval- en energiebedrijf Twence sloot in 2009 een convenant met zijn toezichthouder, de provincie Overijssel. De activiteiten van het bedrijf werden niet langer strikt op de werkvloer beoordeeld. Voortaan werd Twence gecontroleerd op de mate waarin het naleven van wetten en voorschriften intern is geborgd. Aan de hand van een afsprakendocument en een uitgebreide puntenlijst is tot in detailniveau vastgelegd waar het compliance management aan moet voldoen. Twence gaat in een nieuw toezichtsdocument verwijzen naar ISO 19600. “Alle ingrediënten in het afsprakendocument komen in de richtlijn terug”, vertelt senior-adviseur compliance Arno Eleveld. Ook de aanvullende eisen uit ISO 19600 op het vlak van risicobenadering en de *plan-do-check-act*-cyclus wil het bedrijf implementeren. “Zo kunnen we meer gestructureerd aan compliance management werken. Het voordeel is verder dat ISO een wereldwijd aanvaarde standaard is. Als iedereen deze richtlijn hanteert, scheidt dat een gelijk speelveld.”